

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Josef Fjellander

Voteringsplikt och samvetsfrihet

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Marja-Liisa Öberg

Termin: VT2022

Innehåll

INNEHÅLL	2
SUMMARY	3
SAMMANFATTNING	4
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Syfte och frågeställning.....	6
1.3 Metod och material.....	7
1.4 Avgränsning.....	7
1.5 Termen "voteringsplikt".....	8
1.6 Disposition.....	8
2 VOTERINGSPLIKT I FL	9
3 VOTERINGSPLIKT I KL	11
4 RESERVATION	12
5 SAMVETSFRIHET ENLIGT EKMR	14
6 SERVERINGSTILLSTÅND	16
7 DISKUSSION	18
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	20
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	21

Summary

In Swedish administration, on both the state level and the municipal level, some positions are bound by a duty of voting, and it is thus demanded that they make their opinion known in some issues. This paper investigates how this duty of voting relates to the freedom of conscience granted by Art. 9 in the European Convention on Human Rights.

In the paper the duty of voting according to the Administrative Law (2017:900) and the Municipal Law (2017:725) is presented, as well as case law regarding freedom of conscience from the European Court of Human Rights. Swedish regulations regarding serving of alcohol is also presented in order to serve as an example of a possible area of conflict between duty of voting and freedom of conscience.

From the investigation it is concluded that employees covered by the Administrative Law (2017:900) isn't covered by freedom of conscience in the line of their employment, since case law from the European Court of Human Rights shows that performing their usual duties doesn't violate employees' freedom of conscience. It is however doubtful whether elected municipal officials are covered by an as extensive duty of voting.

Sammanfattning

Inom svensk förvaltning på både statlig och kommunal nivå omfattas vissa befattningshavare av voteringsplikt, och är sålunda tvungna att avge en uppfattning i vissa frågor. Denna uppsats undersöker hur denna voteringsplikt förhåller sig till samvetsfrihet enligt art. 9 i Europeiska konvention om de mänskliga rättigheterna.

I uppsatsen presenteras voteringsplikten enligt förvaltningslagen (2017:900) och kommunallagen (2017:725), samt rättspraxis rörande samvetsfrihet från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Regleringen av serveringstillstånd för alkohol går också igenom för att fungera som ett exempel på en möjlig konflikt mellan voteringsplikten och samvetsfriheten.

Av utredningen framkommer att voteringsplikten för befattningshavare enligt förvaltningslagen (2017:900) troligtvis inte omfattas av samvetsfriheten då fall från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna visar att anställdas sedvanliga uppgifter inte kränker deras rätt till samvetsfrihet. Det är dock mer tveksamt om kommunalt förtroendevalda kan omfattas av en lika stark voteringsplikt.

Förkortningar

AL	Alkohollag (2010:1622)
EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna
Europadomstolen	Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna
FL	Förvaltningslag (2017:900)
JO	Justitieombudsmannen
KL	Kommunallag (2017:725)
RF	Regeringsformen
ÄKL	Kommunallag (1991:900)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I JO 2010/11 s. 407 uttalade JO kritik mot Rinkeby-Kista kommunalnämnd för att en ledamot i nämnden hade avstått från att delta i ett beslut om huruvida nämnden skulle väcka talan i ett ärende om umgänge mellan ett barn och dess farföräldrar. Enligt 4 kap. 20-21 §§ ÄKL, den vid tillfället gällande kommunallagen, var det inte möjligt för ledamöter i kommunala nämnder att avstå från att delta i beslut när ärende rörde myndighetsutövning mot någon enskild. Av stadsdelsnämndens yttrande framkommer att de vid tillfället inte hade uppmärksammat att det rörde sig om myndighetsutövning, och de hade därför inte noterat att ledamöterna i frågan omfattades av voteringsplikt.¹

Ärendet väcker frågor om voteringsplikten: varför den behövs och hur den förhåller sig till de individuella ledamöternas rättigheter. JO:s utredning fokuserar dock på huruvida det rörde sig om myndighetsutövning i det aktuella fallet, och ledamotens beslut att lämna ärendet utan eget ställningstagande har inte getts en motivation i det särskilda uttalande som fördes till protokollet.² Det saknas alltså en diskussion i ärendet huruvida det finns gränser för voteringsplikten, och denna uppsats ska därför utreda hur voteringsplikten för offentliga befattningshavare förhåller sig till en möjlig begränsning av voteringsplikten, samvetsfrihet.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att utreda förhållandet mellan voteringsplikten inom svensk rätt och samvetsfrihet. För att göra detta kommer följande frågor att besvaras:

¹Se JO 2010/11 s. 407.

²Se Rinkeby-Kista stadsdelsnämnds sammanträdesprotokoll den 25 oktober 2007, 36 §.

- Vad innebär voteringsplikten i 29 § 3 st. FL och 4 kap. 26 § KL?
- Hur förhåller sig reservation till att avstå från att delta i ett beslut?
- Vad innebär samvetsfrihet enligt art. 9 i EKMR för möjligheten att avstå från beslut?
- Kan frågor om serveringstillstånd aktualisera dessa frågor om voteringsplikt och samvetsfrihet?

1.3 Metod och material

Denna uppsats använder rättsdogmatisk metod, vilket innebär att svaren på frågorna söks i lagstiftning, förarbeten, rättspraxis och doktrin.³ Vad gäller voteringsplikten i FL och KL saknas det i stor utsträckning rättsfall eller doktrin som diskuterar frågan. För att utreda samvetsfrihet enligt EKMR används rättspraxis från Europadomstolen.

1.4 Avgränsning

Enligt 4 § FL är lagen subsidiär, och det kan alltså förekomma speciallagstiftning som hanterar avstående från att delta i beslut på ett annat sätt än det som görs i FL. Avgränsningen till FL och KL är vald för att omfatta en stor mängd beslutsfattare, och samtidigt utesluta ev. mindre variationer som skulle kunna förekomma i speciallagstiftning.

Ytterligare en avgränsning är att även om uppsatsen översiktligt går igenom andra beslutsformer ligger fokus på den kollektiva beslutsformen i och med att det är i relation till den som voteringsplikten i 29 § 3 st. FL och 4 kap. 26 § KL är stadgad. Uppsatsen behandlar alltså inte närmare hur möjligheten att avstå är vid den kollegiala beslutsformen som används vid domstolar och många domstolsliknande sammanhang.⁴

³ Se Kleineman ur Juridisk metodlära s. 21.

⁴ Se prop. 2016/17:180 s. 179.

1.5 Termen "voteringsplikt"

I förarbeten används både termerna "voteringsplikt" och "röstplikt". Jag anser att dessa ord är något missvisande i och med att plikten att delta i beslut även kan aktualiseras när beslut fattas på andra sätt än omröstning, till exempel när beslut fattas genom acklamation inom den kollektiva beslutsformen. Jag har ändå valt att genomgående använda "voteringsplikt", i och med att det är det ord som används i propositionen till FL, vilket är den senare av propositionerna till FL och KL.

1.6 Disposition

Kapitel 2 redogör för voteringsplikten i 29 § 3 st. FL genom att först översiktliga presentera olika beslutsformer, och därefter hur voteringsplikten framkommer inom den kollektiva beslutsformen och skälen bakom. Kapitel 3 redogör för voteringsplikten i 4 kap. 26 § KL och hur den samstämmer och skiljer sig med voteringsplikten i 29 § 3 st. FL. Kapitel 4 redogör kortfattat för möjligheten till reservation i FL och KL. Kapitel 5 presenterar relevanta aspekter av samvetsfrihet enligt art. 9 i EKMR. Kapitel 6 redogör översiktligt för regleringen av serveringstillstånd för alkohol, för att kunna diskutera detta i relation till voteringsplikten i kapitel 7. Kapitel 7 diskuterar också de övriga frågeställningar som ställdes upp ovan.

2 Voteringsplikt i FL

De beslutsordningar som finns inom svensk förvaltning kan delas in i tre olika beslutsformer: byråkratisk, kollegial och kollektiv. Den byråkratiska beslutsformen skiljer sig från de andra två genom att den byråkratiska beslutsformen innebär att en enda befattningshavare avgör ett ärende, medan de andra två används när det är flera befattningshavare som tillsammans ska avgöra ett ärende. Den främsta skillnaden mellan den kollegiala och den kollektiva beslutsformen är hur ett ärende avgörs när enighet inte kan uppnås. När den kollegiala beslutsformen tillämpas hanteras oenighet genom att de som deltar i beslutet efter en i förväg bestämd ordning avger sin uppfattning. Enligt den kollektiva beslutsformen ska istället beslut först försöka fattas genom acklamation, och om resultatet av detta anses oklart hålls en omröstning mellan de olika förslagen till beslut. Om det finns mer än två förslag till beslut avgörs först vilket motförslag som ska ställas mot det beslut ordföranden ansåg vara fattat genom acklamation, och till sist ställs dessa två förslag mot varandra. Den kollegiala beslutsformen används huvudsakligen av domstolar och domstolsliknande nämnder, och kommer inte att utredas närmare inom ramen för denna uppsats.⁵

I 28 § 1 st. FL stadgas att beslut kan fattas av en befattningshavare, flera befattningshavare eller automatiserat. I och med att automatiserade beslut inte fattas av en individ kommer de inte att beröras närmare i denna uppsats då det saknas en beslutsfattare vars individuella rättigheter kan aktualiseras. Det påpekas i 28 § 1 st. 2 men. att vid den slutliga handläggningen kan befattningshavare medverka utan att delta i beslutet, till exempel föredragande. Den byråkratiska beslutsformen och den kollegiala beslutsformen regleras inte närmare i FL, och 28 § 2 st. FL till och med 29 § 2 st. FL presenterar den kollektiva beslutsformen i enlighet med vad som tidigare beskrivits. I 29 § 3 st. FL stadgas voteringsplikten vid den kollektiva beslutsformen. Ordförande ska alltid rösta om det behövs för att

⁵ Se prop. 2016/17:180 s. 178-180.

avgöra ärendet, vilket kan bli aktuellt i och med att ordförande har utslagsröst enligt 29 § 2 st. 2 men. FL. Andra ledamöter behöver dock inte rösta för mer än ett förslag till beslut enligt 29 § 3 st. 3 men. FL. Detta innebär att om det finns mer än två förslag till beslut, och omröstningen alltså behöver ske i flera steg, behöver andra ledamöter än ordföranden bara rösta i ett av stegen. Om en ledamot till exempel har bestämt sig för att rösta för det förslag som ordförande ansåg var fattat genom acklamation, och är likgiltig inför vilket av motförslagen som kommer att ställas emot det i sista omröstningen, behöver inte ledamoten rösta i någon av omröstningarna mellan motförslagen.

FL innehåller ingen definition av vilka som ingår i begreppet "ledamot" i de aktuella paragraferna, men i förarbetena nämns att den kollektiva beslutsformen som beskrivs i FL är vanlig inom förvaltningen när beslut fattas av styrelser och nämnder.⁶ Det verkar alltså antas att när beslut fattas av flera gemensamt finns det angivet en förutbestämd grupp av befattningshavare vilka oftast kommer att vara ledamöter i en nämnd eller styrelse. Det specificeras dock att det enbart är ledamöter som deltar i den slutliga handläggningen som omfattas av voteringsplikten, med vilket i praktiken oftast avses det sammanträde där beslutet fattas.⁷

Voteringsplikten motiveras i förarbetena av rättssäkerhetssynpunkter, och förväntas medföra säkrare beslut, men det utvecklas inte på vilket sätt voteringsplikten främjar rättssäkerheten.⁸

⁶ Se prop. 2016/17:180 s. 179.

⁷ Se Ahlström, Förvaltningslag (2017:900) 28 §, JUNO 2022-05-25.

⁸ Se prop. 1985/86:80 s. 32, jämför prop. 2016/17:180 s. 180.

3 Voteringsplikt i KL

Voteringsplikten i KL regleras i 4 kap. 25-26 §§ KL. Regleringen påminner i mångt och mycket om den i FL genom att ordföranden alltid är skyldig att rösta när det behövs för att ärendet ska kunna avgöras, och att övriga ledamöter inte är skyldiga att rösta för mer än ett förslag till beslut. Regleringarna skiljer sig dock åt i vissa viktiga faktorer: vilka som omfattas av voteringsplikten och i vilka ärenden den är applicerbar.

Enligt 4 kap. 25 § 1 st. har ledamöter i kommunfullmäktige och kommunala nämnder rätt att avstå från att delta i beslut. Det saknas en motivering i propositionen inför ÄKL om varför denna rättighet behövs, utan det konstateras endast att paragrafen innebär en kodifiering av vad som redan gäller i sak.⁹ En möjlig förklaring till denna generella rätt att avstå från att delta i beslut är att ledamöter ska kunna göra en partipolitisk markering, men andra möjliga förklaringar är att underlätta kvittningsförfaranden, eller att ledamöter som vid ett senare tillfälle kommer att besluta i ärendet i en annan instans inte ska behöva redovisa en ståndpunkt på kommunal nivå.¹⁰ Om en ledamot väljer att inte delta i beslutet ska detta anmälas innan beslutet fattas, oavsett om det sker genom acklamation eller omröstning.¹¹

Enligt 4 kap. 26 § begränsas dock rätten att avstå från att delta i beslutet för ledamöter i kommunala nämnder när det rör sig om ett ärende som inbegriper myndighetsutövning mot någon enskild, då det istället råder voteringsplikt. Myndighetsutövning är ett mångfacetterat begrepp inom förvaltningsrätten, och innebär att en offentligrättslig befogenhet utövas på ett sätt som leder till ett tvingande beslut för någon enskild.¹²

⁹ Se prop. 1990/91:117 s. 171.

¹⁰ Se Höök, Kommunallag (2017:725) 4 kap. 25 §, JUNO 2022-05-25, samt Madell och Lundin, Kommunallagen (2022-02-24, JUNO), kommentaren till 4 kap. 25 §.

¹¹ Se prop. 1990/91:117 s. 171.

¹² Se prop. 2016/17:171 s. 322.

Utöver skillnaderna i att voteringsplikten i KL enbart omfattar ledamöter i kommunala nämnder vid ärenden som innebär myndighetsutövning mot någon enskild, medan voteringsplikten i FL omfattar alla befattningshavare som fattar beslut i grupp i alla ärenden, finns det en mindre skillnad i att det i FL enbart är de ledamöter som deltar i den slutliga handläggningen av ett ärende som omfattas av voteringsplikten, medan det i KL är alla ledamöter som deltar i handläggningen, oavsett om det är på det slutliga stadiet eller inte. Det förefaller troligt att detta är en teknisk skillnad mellan de två snarare än en praktisk, då ledamöter i kommunala nämnder knappast brukar delta i handläggningen på ett annat stadium än det som i FL kallas slutligt.

4 Reservation

Enligt 30 § FL och 4 kap. 27 § KL har de som deltagit i att fatta ett beslut rätt att reservera sig mot beslutet. Detta skiljer sig från att inte delta i avgörandet genom att detta görs efter att beslutet har fattats. Att reservera sig mot ett beslut innebär en markering att man inte instämmer i det fattade beslutet.¹³

¹³ Se Ahlström, Förvaltningslag (2017:900) 30 §, JUNO 2022-05-25.

5 Samvetsfrihet enligt EKMR

Enligt 2 kap. 19 § RF får inte lag eller annan föreskrift meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt EKMR. I art. 9.1 i EKMR stadgas att var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. I art. 9.2 i EKMR regleras när friheten att utöva sin religion eller tro får begränsas. De rekvisit som ska vara uppfyllda är att begränsningarna ska vara föreskrivna i lag, och att begränsningarna i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle för den allmänna säkerheten; för att skydda allmän ordning, hälsa eller moral; eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

För att skyddas av art. 9 i EKMR krävs att övertygelsen uppnår en viss nivå av slagkraft, seriositet, kohesion och betydelse.¹⁴ Det krävs inte att övertygelsen är av religiös natur, då art. 9 har skyddat till exempel pacifism, veganism och abortmotstånd.¹⁵

Art. 9 i EKMR kan innebära en rättighet att inte behöva handla i strid med sina övertygelser eller sitt samvete, vilket till exempel kan aktualiseras vid obligatorisk militärtjänstgöring.¹⁶ Denna rättighet kan också aktualiseras under andra omständigheter. I *Eweida and Others v. the United Kingdom* ansåg Europadomstolen att denna rättighet i princip var tillämplig på en offentligt anställd som av religiösa skäl inte ville delta i registreringen av partnerskap av samkönade par, även om domstolen i detta fallet ansåg att arbetsgivarens krav var proportionerligt i enlighet med art. 9.2 i EKMR.¹⁷ I *Grimmark v. Sweden* etablerade domstolen att svensk rätt ger arbetsgivare stora möjligheter att bestämma vilka arbetsuppgifter som arbetstagare ska

¹⁴ På engelska "cogency, seriousness, cohesion and importance", se *Eweida and Others v. the United Kingdom*, no. 48420/10 and 3 others, ECHR 2013 punkt 81.

¹⁵ Se för pacifism *Arrowsmith v. the United Kingdom*, no. 7050/75, 12 oktober 1978; för veganism *W. v. the United Kingdom*, no. 18187/91, 10 februari 1993; för abortmotstånd *Knudsen v. Norway*, no. 11045/84, 8 mars 1985.

¹⁶ Se *Bayatyan v. Armenia* [GC], no. 23459/02, ECHR 2011, punkt. 110.

¹⁷ Se *Eweida and Others v. the United Kingdom*, no. 48420/10 and 3 others, ECHR 2013 punkt 102-106.

utföra, och att det i det aktuella fallet var proportionerligt att begära att en barnmorska ska kunna assistera vid aborter.¹⁸

¹⁸ Se *Grimmark v. Sweden*, no. 43726/17, 11 februari 2020, punkt. 26.

6 Serveringstillstånd

Enligt 8 kap. 1 § AL krävs det tillstånd av kommunen för att servera alkoholdrycker. Det specificeras inte i AL vilket organ i kommunen som ska fatta beslut om serveringstillstånd, utan detta förefaller vara upp till kommunernas skön. Detta innebär att det kan vara kommunala nämnder som fattar dessa beslut.¹⁹ I 8 kap. AL ställs vidare upp flera krav på den som söker serveringstillstånd, till exempel kunskapskrav om AL och personlig lämplighet.²⁰

Det framgår inte uttryckligen av AL om kommuner är skyldiga att ge serveringstillstånd till den som uppfyller kraven i 8 kap. AL. Möjligen kan det utläsas av 8 kap. 17 § AL, där det stadgas att om alkoholserving kan befaras medföra olägenheter för ordning och nykterhet, eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav i AL är uppfyllda, att i normalfallet kan den som uppfyller kraven i AL inte vägras serveringstillstånd. Det är dock inte givet att det enbart är när de omständigheter som räknas upp i 8 kap. 17 § AL är för handen som tillstånd kan vägras.

Stöd för ovanstående tolkning kan också utläsas i förarbetena. Regeringen valde att inte anamma ett förslag från IOGT-NTO:s remissvar där de föreslog att serveringstillstånd skulle kunna nekas med hänvisning till att det skulle bli för många serveringsställen i kommunen av folkhälsoskäl.²¹ Om det hade funnits en generell möjlighet för kommuner att vägra ge serveringstillstånd till de som uppfyller krav i AL förefaller det rimligt att regeringen hade diskuterat det i samband med IOGT-NTO:s förslag, vilket de inte gjorde. Folkhälsomyndigheten, som ska meddela vissa föreskrifter i

¹⁹ Så är till exempel fallet i Göteborgs kommun
<<https://goteborg.se/wps/portal/start/foretag/tillstand-och-regler/serveringstillstand/ansok-om-serveringstillstand/process-ansokan-serveringstillstand>> (besökt 2022-05-25).

²⁰ Se 8 kap. 12 § AL.

²¹ Se prop. 2009/10:125 s. 98.

anslutning till AL,²² förefaller också tolka regleringen om serveringstillstånd på så sätt att den som uppfyller kraven i AL ska få serveringstillstånd, då de på sin hemsida enbart tar upp personlig lämplighet, ekonomisk lämplighet och kunskapskrav som det som ligger till grund för bedömningen av serveringstillstånd.²³

²² Se Alkoholförordning (2010:1636) 4 §.

²³ Se "Ansöka om serveringstillstånd", <<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/regler-for-tillverkning-handel-och-hantering/alkohol/servering-av-alkohol/>> (besökt 2022-05-25).

7 Diskussion

Samvetsfrihet förefaller vara en möjlig begränsning av voteringsplikten. Även om något liknande voteringsplikt inte har prövats av Europadomstolen framstår det klart att samvetsfrihet är något som kan aktualiseras, då dess syfte är att begränsa av stater kan kräva av individer. I och med att voteringsplikten inte begränsar individers faktiska övertygelser, utan istället kan tvinga dem att agera på ett sätt som inte stämmer överens med dem, är det dock möjligt att voteringsplikten uppfyller kraven i art. 9.2 i EKMR, och alltså är en legitim begränsning.

Voteringsplikten är otvivelaktigt föreskriven i lag och det första rekvisitet är sålunda uppfyllt. Vad det gäller det andra rekvisitet är rättssäkerhet högst troligt något som är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle för att skydda andra personers fri- och rättigheter. Den kvarstående frågan är dock om voteringsplikten främjar rättssäkerheten och i så fall hur mycket. Detta hävdas i förarbetena, men motiveras inte närmare. Ett möjligt argument är att om voteringsplikten avskaffas skulle det kunna bli lättare att utöva påtryckningar mot beslutsfattare i syfte att påverka beslut. Om man vill uppnå ett bifall till ett förslag till beslut är det möjligt att det är lättare att utpressa eller på annat sätt övertyga befattningshavare till att avstå från att delta i beslutet än vad är att övertyga dem att rösta för. Jag misstänker dock att om man kan påverka någon till att avstå från att delta i ett beslut är avståndet inte långt till att kunna påverka dem att rösta för ett visst beslut.

Grimmark v. Sweden visar dock att det troligtvis är en skillnad mellan anställda som omfattas av FL och förtroendevalda som omfattas av KL. I och med att Europadomstolen har slagit fast att arbetsgivare enligt svensk rätt har rätt att begära att de utför de arbetsuppgifter som brukar ingå i deras poster kan detta antagligen appliceras på de beslut som befattningshavare fattar i enlighet med FL. Jag är dock tveksam om voteringsplikten är lika stark för kommunalt förtroendevalda. Även om rättssäkerheten gynnas

behöver detta ställas i relation till att vissa personer utesluts från att genom engagemang i kommunala nämnder delta i det demokratiska arbetet, om deras övertygelser är så pass starka att de inte kan delta i vissa beslut. Om så är fallet kan inte heller detta mildras av möjligheten till reservation, då detta fortfarande kräver att ledamoten uttrycker en åsikt.

Att det saknas rättsfall där spänningen mellan voteringsplikten och samvetsfriheten antyder dock att det inte är något större problem i praktiken. Jag anser att absolutism och serveringstillstånd är ett exempel som skulle kunna aktualisera frågan. Även om absolutism inte är något som Europadomstolen har prövat vad gäller samvetsfrihet, förefaller det vara en övertygelse som kan ha tillräcklig slagkraft, seriositet, kohesion och betydelse för att kunna omfattas. Den förefaller på detta sätt vara lik till exempel veganism och abortmotstånd, vilket Europadomstolen har ansett omfattas av samvetsfrihet. Det vore givetvis rimligt att en absolutist snarare skulle vilja delta i beslutet och rösta avslag på ansökningar om serveringstillstånd. Det verkar dock som att gällande rätt binder en kommunal nämnd som ska fatta beslut i frågan genom att stipulera vad som får ligga till grund för beslutet, och personlig övertygelse vad gäller absolutism är inte en giltig beslutsfaktor. Om en absolutist då inte kan rösta för avslag vore det troligtvis önskvärt för ledamoten att kunna låta bli att delta i beslutet för att inte medverka till förtäring av alkohol. Man kan givetvis ifrågasätta varför en absolutist vill sitta i nämnden som fattar beslut om serveringstillstånd, men om detta mandat har tillfallit socialnämnden föreställer jag mig att ärenden om serveringstillstånd är en tydlig minoritet av ärendena. I och med att regeringens motivation till voteringsplikten är så pass utvecklad är det svårt att förutsäga hur Europadomstolen skulle ta ställning till frågan, då en eventuell rättsprocess vid Europadomstolen troligtvis skulle motivera regeringen att utveckla sitt resonemang om rättssäkerhet.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

Propositioner:

- Prop. 1985/86:80 Om ny förvaltningslag.
Prop. 1990/91:117 Om en ny kommunallag.
Prop. 2016/17:171 En ny kommunallag.
Prop. 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning - ny förvaltningslag.

Kommunala protokoll:

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnds sammanträdesprotokoll av den 25 oktober 2007.

Övriga källor:

Folkhälsomyndigheten, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/regler-for-tillverkning-handel-och-hantering/alkohol/servering-av-alkohol/> (besökt 2022-05-25).

Göteborgs kommun, <https://goteborg.se/wps/portal/start/foretag/tillstand-och-regler/serveringstillstand/ansok-om-serveringstillstand/process-ansokan-serveringstillstand> (besökt 2022-05-25).

Litteratur

Ahlström, Kristina, Förvaltningslag (2017:900) 28 och 30 §, JUNO (hämtad 2022-05-25).

Höök, Johan, Kommunallag (2017:725) 4 kap. 25 §, JUNO (hämtad 2022-05-25).

Kleineman, Jan, *Rättsdogmatisk metod*, ur Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.) (2018), *Juridisk metodlära*, andra upplagan, Lund, Studentlitteratur.

Madell, Tom, och Lundin, Olle, (digitalt publicerad 2022-02-24)

Kommunallagen: En kommentar, Stockholm, Karnov Group.

Rättsfallsförteckning

Riksdagens ombudsmän:

JO 2010/11 s. 407.

Europadomstolen:

Arrowsmith v. the United Kingdom, no. 7050/75, Commission report of 12 October 1978, DR 19.

Bayatyan v. Armenia [GC], no. 23459/02, ECHR 2011.

Eweida and Others v. the United Kingdom, no. 48420/10 and 3 others, ECHR 2013.

Grimmark v. Sweden, no. 43726/17, 11 February 2020.

Knudsen v. Norway, no. 11045/84, Commission decision of 8 March 1985, DR 42.

W. v. the United Kingdom, no. 18187/91, Commission decision of 10 February 1993.